

Assignatura: Didàctica de la llengua
 Codi: 21927
 Titulació: Pedagogia
 Professor: Artur Noguerol
 Telèfon: 5812637
 Despatx: G5-135
 E-Mail: Artur.noguerol@uab.es

1. CONTRIBUCIÓ DE LA MATÈRIA A LA FORMACIÓ DELS FUTURS PEDAGOGS I PEDAGOGUES

En la **Societat de la Informació i del Coneixement**, cada cop tenen més importància les competències relacionades amb el processament de la informació sigui oral, escrita o de qualsevol mitjà de comunicació o tecnologia de la informació i la comunicació com es va posar de relleu en la Declaració de Barcelona. El pedagog o pedagoga, com a persona que es dedica al camp de l'educació en tots els seus vessants, ha de conèixer els mètodes i processos per desenvolupar aquestes competències en qualsevol camp i situació. A més, si creiem en els quatre pilars de Delors, aprendre significar desenvolupar les competències lingüístiques i comunicatives que facin possible la seva participació conscient i crítica en la societat on viu.

Si pensem en les funcions professionals i acadèmiques, la didàctica de la llengua (que inclou la de la comunicació) és imprescindible per en tota una sèrie [àmbits d'actuació](#) professional del pedagog o pedagoga ja que té una especial repercussió en alguns [dels perfils essencials d'aquesta professió](#) i en el desenvolupament de les [funcions de pedagog o pedagoga](#).

Cal reconèixer que hi ha unes **altres assignatures** que fan aportacions molt properes i complementàries a les de la Didàctica de la Llengua amb les quals es coordinaran els ensenyaments per aconseguir una visió unitària dels aprenentatges de la llengua i la comunicació.

2. COMPETÈNCIES I OBJECTIUS

([per a més detalls](#))

	Competències	Objectius
Generals		
	1. Es comunica com a expert en diferents contextos relacionats amb la professió, tot tenint en compte l'audiència a què es dirigeix	
Domini de la llengua per educar els nois i les noies		
	2. Utilitza la llengua, oral, escrita i altres sistemes de comunicació adequant-los a les diverses tecnologies i canals comunicatius presents en la societat actual, tot construint missatges coherents i eficaços tan interactius, receptius com productius, els quals li permetran participar activament i crítica en les situacions educatives /comunicatives pròpies de la professió	(a) Dominar suficientment la llengua catalana i la castellana (parlar, escoltar, llegir, escriure, interaccionar i mediar) i tenir una competència plurilingüe i pluricultural que, a més, li permeti utilitzar els mitjans de comunicació i les tècnologies de la informació i la comunicació de manera que sigui eficient en l'ensenyament de la llengua en les situacions multilingües i multiculturals pròpies de la nostra societat.
Fonamentacions teòriques de referència		
		(b) Conèixer les bases teòriques (epistemològiques, sociològiques i didàctiques) que fonamenten l'ensenyament

	<p>3. Sap trobar la informació bàsica que li donarà les referències fonamentals per a la comprensió dels fets lingüístics presents a les aules i al seu entorn, com a marc per a les accions educatives.</p> <p>4. Comprèn els elements que configuren la llengua oral i escrita i els sistemes de comunicació com a fets culturals.</p>	<p>i aprenentatge de la llengua en situacions d'aprenentatge formal i no formal (amb una forta focalització cap a les teories explicatives d'adquisició i desenvolupament del llenguatge, verbal i no verbal).</p> <p>(c) Comprendre la realitat sociocultural i funcional de la llengua escrita i les seves interrelacions amb la llengua oral amb o sense utilització dels mitjans de comunicació i les TICs.</p> <p>(d) Conèixer les bases de la literatura infantil i aprendre a formar lectors, conscients i crítics.</p> <p>(e) Conèixer i aplicar a la pròpia pràctica comunicativa les teories i els recursos que desenvolupen la llengua com a constructora i organitzadora del coneixement, per poder ensenyar llengua als altres (tot professor és professor de llengua).</p>
Anàlisi dels fets educatius relacionats amb l'ensenyament de la llengua		
	<p>5. Explica , comenta i dona significat a la informació útil i rellevant sobre els diferents àmbits educatius: formal, no formal i informal a partir de coneixements professionals que utilitza adequadament.</p> <p>6. Reconeix les situacions sociolingüístiques (sobretot les multilingües i on hi ha presència de llengües minoritzades) i identifica els elements que donen les pistes per a la seva consideració educativa.</p>	<p>(f) Comprendre la realitat lingüística (i sociolingüística) en què és immers l'alumnat: una societat multilingüe i multicultural, com a punt de partida per a l'ensenyament de la llengua.per fer la seva intervenció educativa eficaç i, alhora, respectuosa amb les persones a les quals es dirigeix.</p>
Coneixements per a l'acció educativa		
	<p>7. Coneix les teories que donen sentit a tots els elements necessaris per a desenvolupar una acció educativa en les condicions més adequades per als participants, el context institucional i l'entorn de referència</p> <p>8. Té una actitud de recerca constant de noves estratègies metodològiques .</p>	<p>(f) Comprendre i analitzar la realitat lingüística (i sociolingüística) en què és immers l'alumnat.</p> <p>(g) Conèixer les fonts d'informació dels materials per a l'ensenyament de la llengua: dissenys curriculars, seqüenciacions, materials d'aula, centres de recursos, etc.</p>
Pas del disseny a l'acció educativa		
	<p>9. Desenvolupa un procés sistemàtic de recollida d'informació, valorant les evidències a partir de criteris clars, establerts en interacció amb l'alumnat, per a la presa de decisions i la seva execució en el context educatiu.</p> <p>10. Selecciona l'alternativa més adequada de totes les possibles en aplicació a un tema, problema o disjuntiva per implementar-la i fer-ne el seguiment.</p>	<p>(h) Aprendre a dissenyar i aplicar seqüències d'ensenyament de la llengua i/o la literatura de manera adequada a la situació d'aprenentatge triada amb l'elaboració de l'avaluació adequada a la situació educativa.</p>

	11. Estructurar l'avaluació formativa com a eina de potenciació de les reflexions metalingüístiques i de la regulació de les elaboracions lingüístiques.	
--	--	--

3. CONTINGUTS

1. El primer aprenentatge de la llengua escrita

- 1.1. El món de la llengua escrita i la història de l'escriptura
- 1.2. L'escriptura i els nens i nenes que aprenen la llengua escrita.
- 1.3. Els mètodes d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura i el paper de la llengua oral
- 1.4. Aprendre a llegir i escriure per aprendre coses.

2. La Literatura infantil i juvenil i la promoció de la lectura.

- 2.1. De la biblioteca de la classe a la biblioteca popular: la promoció de la lectura
- 2.2. La història de la literatura infantil i juvenil a Catalunya i l'actualitat: els gèneres de la LIJ
- 2.3. Mirar i veure els llibres d'imatges
- 2.4. El plaer de llegir: de l'aula a la lectura adulta.

3. L'ensenyament de la lectura

- 3.1. El procés de lectura i la construcció dels coneixements
- 3.2. El paper de la metacognició i les estratègies en el desenvolupament del procés lector
- 3.3. El paper de les interaccions en la construcció del procés lector i les activitats per aprendre a llegir.
- 3.4. La lectura i els mitjans de comunicació i la tecnologia de la informació i de la comunicació.
- 3.5. L'avaluació de la lectura i el control de l'aprenentatge.

4. Adquisició i aprenentatge de les habilitats lingüístiques: propostes plurilingüístiques i multiculturals

- 4.1. Teories psicolingüístiques i sociolingüístiques per a l'ensenyament de la llengua: llengua i pensament en una societat multilingüe i multicultural.
- 4.2. Llengua i pensament en una societat multilingüe i multicultural.
- 4.3. La competència plurilingüe i pluricultural i l'aprenentatge de la llengua (les llengües)
- 4.4. L'aprenentatge crític de la llengua i les actituds i representacions mentals de les llengües i les cultures.
- 4.5. L'éveil aux langues i l'aprenentatge de la llengua: materials per aprendre a través de les llengües

5. L'ensenyament de la composició escrita i la seva incidència a les diverses àrees curriculars.

- 5.1. Aprendre a escriure textos diversos en les diferents àrees curriculars
- 5.2. El procés escriptor i la construcció de coneixements.
- 5.3. Els tipus de textos i l'explicació de la realitat.
- 5.4. Els projectes i l'escriptura: aprendre globalment
- 5.5. L'avaluació de l'escriptura i el procés de control de l'aprenentatge

6. Programació i avaluació de la llengua i la literatura.

- 6.1. Els marc comú europeu de referència per a les llengües: un document per programar i avaluar.
- 6.2. El portfoli de les llengües i l'avaluació formativa..
- 6.3. Els projectes i les tasques un camí cap a l'aprenentatge global de la llengua.

Proposta de repartiment de continguts per semestres:

1r semestre: Nucli la Literatura Infantil i Juvenil (2) i l'ensenyament de la lectura (3) completat amb el (4) i alguns elements del (6 avaluació de la lectura)
Treball centrat en la LIJ amb aspectes d'ensenyament de la lectura per plaer.

2n semestre: Nucli, l'ensenyament de l'escriptura (5) amb el coneixement dels primers passos del procés d'aprenentatge (inicial) (1) i acabar els temes (4, pràctiques) i acabar el (6)

Treball centrat en l'escritura per aprendre i a dos nivells: inicial i cicle mitjà o superior

4. PLA DE TREBALL I HORES ESTIMADES

<i>E-A PRESENCIAL (A l'aula)</i>		<i>E-A DIRIGIT (fora de l'aula / aula virtual)</i>		<i>E-A AUTÒNOM (fora de l'aula)</i>	
Estudiant	Professor	Estudiant	Professor	Estudiant	Professor
<ul style="list-style-type: none"> - Exposició professor - Exposició de l'alumnat: individual o grupal - Exposició convidats - Debats (seminaris) - Treball en grup (projecte) - Vídeo-fòrum - Examen 		<ul style="list-style-type: none"> - Projecte tutoritzat - Estudi de casos - Participació fòrums virtuals - Lectures orientades - Tutories: presencials i virtuals - Treballs individuals o en grup - Visita guiada. 		<ul style="list-style-type: none"> - - Estudi personal: preparació - Exàmens, organització dels apunts i/o material - Recerca d'informació, lectures d'ampliació - Tutories lliures: individuals o de grup 	

Distribució de tasques i hores estimades del pla de treball						
E-A PRESENCIAL	Estudiant	Assimila, pren notes, planteja dubtes, qüestions complementàries	Resol	Presenta, debat, contrasta	Pren notes, debat, contrasta	
		48,5 hores	(40 hores)	(2 hores)	(3,5 hores)	(3 hores)
	Professor	Explicació del professor <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1: 1.1. 1.2, 1.3. ▪ 2.2. ▪ 3: ▪ 4: 4.2. – 4.4 ▪ 5: 5.3 	Examen	Seminari <ul style="list-style-type: none"> ▪ 4.1 ▪ 5.5. ▪ 6 	Video fòrum <ul style="list-style-type: none"> ▪ 6 	
		48 hores	(35hores)	(2 hores)	(8 hores)	(3 hores)
E-A DIRIGIT (fora de l'aula)	Estudiant	Busca documents, contrasta, debat, resol, exposa.	Analitza críticament, resumeix, valora.	Participa, discuteix, síntesis personal.	...	
		68 h.	(30 hores)	(36 hores)	(2 hores)	
	Professor	1 estudi de cas <ul style="list-style-type: none"> ▪ 3.3. 1 projectes tutoritzats <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2 ▪ 5 (1.4.) 	Lectures orientades <ul style="list-style-type: none"> ▪ 3: 3.4; 3.5 ▪ 6 	Fòrum virtual (1 cada semestre)	...	
		35 h.	(20 hores)	(5 hores)	(10 hores)	
E-A AUTÒNOM (fora de l'aula)	Estudiant	Estudi personal: preparació exàmens i auto organització material	Tutoria lliure	Recerca informació	Lectura ampliades	
		30 h.	(20 hores)	(2 hores)	(5 hores)	(5 hores)
	Professor	Tutoria lliure Preparació classes Preparació exàmens Coordinació amb altres professors				
		50 h.	50 H.			

5. PREVISIÓ DE CALENDARI

Distribució procés E/A presencial 1er semestre			
Set. 0	20 i 21 Setem.	Iniciació del procés A l'aula d'informàtica	Programa i estructura de les sessions Inici del treball de la Literatura Infantil i Juvenil (A) Introducció als materials d'Internet
Set. 1	27 i 28 Setem.	Segons horari establert a l'aula	(X) Introducció als mètodes de lectura.
Set. 2	4 i 5 Octubre	Segons horari establert a la biblioteca	(A) Introducció als materials de la biblioteca i història de la LIJ
Set. 3	11 Octubre	Segons horari establert a l'aula	Guió del treball sobre els llibres d'imatge
Set. 4	18 i 19 Octubre	Segons l'horari establert	La lectura i les estratègies d'aprenentatge. La lectura extensiva a l'àrea de llengua. Propostes d'unitats didàctiques. L'avaluació de la lectura.
Set. 5	25 i 26 Octubre	Breu sessió introductòria i tutoria de grups.	Presentació del treball dirigit del primer semestre sobre la Literatura infantil i juvenil
Set. 6	2 Novem.	Presentació dels grups del treball dirigit	Avançament del guió, pautes de correcció i dels materials per al treball 2 de LIJ
Set. 7	8 i 9 Novem.	Dos seminaris d'hora i mitja, en dos grups.	La diversitat lingüística i l'ensenyament de la llengua.
Set. 8	15 i 16 Novem.	No hi haurà sessions presencials.	Seguiment del treball dirigit del primer semestre sobre la Literatura infantil i juvenil
Set. 9	22 i 23 Novem.	Videofòrum a l'aula.	Sobre la diversitat lingüística i la lectura (possible assistència a l'exposició sobre la diversitat)
Set. 10	29 i 30 Novem.	Segons l'horari establert	Recull sobre els diferents aspectes de la lectura, el seu ensenyament i la seva avaluació
Set. 11	7 Desem.	No hi haurà sessions presencials.	Tutoria sobre els diferents treballs en marxa.
Set. 12	13 i 14 Desem	No hi haurà sessions presencials.	Preparació de la presentació del treball dirigit del primer semestre sobre la Literatura infantil i juvenil
Set. 13	20 i 21 Desem.	Segons l'horari establert	Recull del primer fòrum i síntesi i preparació d'examen
Set. 14	9-13 Gener	Segons l'horari establert	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació
Set. 15	16-20 Gener	Segons l'horari establert	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació
Set. 16	23-27 Gener	Segons l'horari establert	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació
Set. 17	30-3 Febrer	Només un dia dues hores seguides	Examen dels continguts bàsics del trimestre.

Setmanes del 6 al 10 i del 13 al 17 de febrer Practicum

Setmana del 20 al 24 de febrer Setmana Intersemestral

Distribució procés E/A presencial 2on semestre			
Set. 1	27-3 Març	Segons horari establert: Presentació del programa i estructura del semestre regulant el fet el primer semestre. Presentació del treball sobre la composició escrita.	
Set. 2	6-10 Març	Sessió de dues hores seguides. Acumulant l'horari de la setmana per definir el treball del semestre.	
Set. 3	13-17 Març	Segons horari establert, recerca a l'aula d'informàtica sobre les webquest i els PowerPoin com a eines d'articulació de treballs didàctics.	
Set. 4	20-24	Videofòrum sobre l'estructura d'un projecte integrat de llengües / visita a un centre	

	Març	
Set. 5	27-31 Març	Segons horari establert
Set. 6	3-7 Abril	No hi haurà sessions presencials. Presentació del treball dirigit del segon semestre sobre la composició escrita.
Set. 7	18-21 Abril	Dos seminaris d'hora, de dos grups diferenciats. Dues sessions segons l'horari establert.
Set. 8	24-28 Abril	Segons horari establert
Set. 9	2-5 Maig	Segons horari establert
Set. 10	8-12 Maig	Sessions de tutoria per al treball del segon semestre
Set. 11	15-19 Maig	No hi haurà sessions presencials. Presentació del treball dirigit del segon semestre sobre la composició escrita.
Set. 12	22-26 Maig	Examen
Set. 13	29-2 Juny	Recull del primer fòrum i síntesi
Set. 14	5-9 Juny	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació
Set. 15	12-16 Juny	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació
Set. 16	19-23 Juny	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació
Set. 17	26-30 juny	Presentacions dels treballs de grup i discussions amb recull de les opinions i avaluació

6. AVALUACIÓ I ACREDITACIÓ DELS APRENENTATGES

E-A PRESENCIAL	Participació Treballs Examen Global	10% 10% 25% 45%
E-A DIRIGIT (fora de l'aula)	Treball 1r quadrimestre Treball 2n quadrimestre Global	20% 20% 40%
E-A AUTÒNOM (fora de l'aula)	Autoavaluació amb portfoli	15%
	GLOBAL	10

7. MATERIALS

[\(per a més informació\)](#)

Global

Baró, M.; Maña, T. (1994): *Formar-se per informar-se*. Barcelona: Rosa Sensat / Ed.62.

Cassany, D., Luna, M. i Sanz, G. (1993):. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó.

**Dolz, J. (1994) "Seqüències didàctiques i ensenyament de llengua: més enllà dels projectes de lectura i escriptura" *Articles 2*, 21-34.

- **Garton, A. F. (1994): *Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición*, Barcelona: Paidós (pp. 13-25)
- Lomas, C.; Osoro, A. y Tusón, A. (1993): *Ciencias del lenguaje, competencia comunicativa y enseñanza de la lengua*. Barcelona: Paidós.
- Noguerol, A. (1989): *Técnicas de aprendizaje y estudio. Aprender en el aula*. Graó, 1994
- Stubbs, M. (1982): *El llenguatge a l'escola*. Barcelona: Rosa Sensat/ Edicions 62.

1. El primer aprenentatge de la llengua escrita

- Fons, M. (1999): *Llegir i escriure per viure. Alfabetització inicial i ús real de la llengua escrita a l'aula*, Barcelona: La Galera.
- **Fons, M. (2001) "Aprender a leer y escribir" a M. Bigas i M. Correig (eds.) *Didàctica de la llengua en la educació infantil*. Madrid: Síntesis.
- **Web sobre el primer aprenentatge de la llengua escrita <http://www.xtec.es/~mjulia/projete/> i <http://www.xtec.es/~mmulas/projete/>

2. La Literatura infantil i juvenil i la promoció de la lectura.

- *Colomer, T. (): "Últimos años de la literatura infantil y juvenil. Desde mayo del 68 a la postmodernidad de los ochenta", en *Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, nº 26
- Colomer, T. (1999): *Introducción a la literatura infantil y juvenil*, Madrid: Síntesis.
- *Duran, T. (1985): "Veure i mirar. Anàlisi de la il·lustració, a *Faristol*, 00, VII (pp. 17-29).
- Lisson, A., Martínez, C., (1999): *La nova biblioteca escolar*. Barcelona: Edicions 62 (Llibres a l'abast: sèrie Rosa Sensat, 342)
- Valriu, C. (1994): *Història de la literatura Infantil i Juvenil catalana*, Barcelona: Pirène.
- *Web sobre literatura infantil i juvenil: < http://www.xtec.net/recursos/lit_inf/index.htm>

3. L'ensenyament de la lectura

- Colomer, T.; Camps, A. (1991): *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Rosa Sensat / Ed.62
- Noguerol, A (2003): "Leer para pensar, pensar para leer: la lectura como instrumento para el aprendizaje en el siglo XXI" en *Lenguaje*, nº 31, 36-58.
- *Puente, A. (1990): "Cómo formar mejores lectores" en *Asterisco*, nº 3
- Sole, I. (1987): *L'ensenyament de la comprensió lectora*. Barcelona: CEAC.

4. Adquisició i aprenentatge de les habilitats lingüístiques: propostes plurilingüístiques i multiculturals

- Noguerol, A. (2004): "Ensenyar llengua en una societat multilingüe", a *Perspectiva escolar*, nº 290: 4-15, desembre 2004.
- Teberosky, A. i Martínez, C. (2003): "Primeras escrituras en segundas lenguas y contextos multilingües" en A. Teberosky i N. Soler (eds.) (2003) *Contextos de alfabetización inicial*. Barcelona: Horsori.
- *Videograma del projecte integrat de llengües del CEIP Vila Olímpica.
- Vila, I.(1995): *El català i el castellà en el sistema educatiu de Catalunya*. Barcelona: Horsori.

5. L'ensenyament de la composició escrita i la seva incidència a les diverses àrees curriculars.

- **CAMPS, A. (1994): Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2, 7-20
- **Camps, A. (1990): "Modelos del proceso de redacción: algunas implicaciones para la enseñanza", en *Infancia y Aprendizaje*, 49,3-19
- Cassany, D. (1993): *Reparar l'ecritura*. Barcelona: Graó.
- Fort, R.; Ribas, T. (1994) "Aprender a narrar. Un proyecto sobre la novela de intriga", a *Aula de innovación educativa*, 26
- Jolibert, J. (1992): *Formar infants productors de textos..* Barcelona: Graó.

**Milián, M. (1993) “Las actividades de escritura en las áreas curriculares no lingüísticas” *Aula* 14, 34-39.

**Noguerol, A. (2004): “Qui ensenya la llengua per aprendre”, en *Àmbits*, nº 12: 10-16.

6. Programació i avaluació de la llengua i la literatura.

*Català, G.; Català, M.; Molina, E. (1996): *Avaluació de la comprensió lectora. Proves ACL*. Barcelona: Graó.

Jorba, J. I altres (2000): *Avaluar per millorar la comunicació i facilitar l'aprenentatge* Barcelona: ICE de la UAB.

**Ribas, T. (1997) “Evaluar en la clase de lengua: cómo el alumno gestiona su proceso de escritura” *Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura* 11, 53-65.

Ribas, T. (coord.) (1997): *L'avaluació formativa en l'àrea de llengua* Barcelona: Graó.

Els documents que es presenten amb * 1r quadrimestre ** 2n quadrimestre els que s'utilitzaran per als debats, seminaris i treballs més puntuals els marcarem posteriorment.

A més s'ha previst la realització d'un portfolio (que properament es vincularà a aquest document) per a l'avaluació formativa, del qual ja hi ha una proposta que caldrà anar completant.

Ja hi ha una sèrie de guies de lectura per als textos que es faran servir al seminari i al debat.

8. INFORMACIONS COMPLEMENTÀRIES

Com a material complementari d'aquest programa s'aniran establint vincles amb les propostes de treballs que es vagin plantejant durant el curs, per facilitar la interpretació de les diferents propostes. Aquests guions seran la base per a la discussió en la classe. Com a exemples poden servir les propostes dels dos treballs bàsics del primer semestre: [llibres d'imatge](#), [llibres de Literatura Infantil i Juvenil](#)